Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

10. april 2018*

»Præjudiciel forelæggelse – tjenesteydelser på transportområdet – direktiv 2006/123/EF – tjenesteydelser i det indre marked – direktiv 98/34/EF – informationssamfundets tjenester – forskrift for informationssamfundets tjenester – begreb – formidlingstjeneste, som ved hjælp af en applikation til en smartphone gør det muligt mod betaling at oprette forbindelse mellem ikke-erhvervsdrivende chauffører, der anvender egne køretøjer, og personer, som ønsker at foretage en køretur i byområder – strafferetlige sanktioner«

I sag C-320/16,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af tribunal de grande instance de Lille (retten i første instans i Lille, Frankrig) ved afgørelse af 17. marts 2016, indgået til Domstolen den 6. juni 2016, i straffesagen mod

Uber France SAS,

procesdeltager:

Nabil Bensalem,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling),

sammensat af præsidenten, K. Lenaerts, vicepræsidenten, A. Tizzano, afdelingsformændene R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, A. Rosas, J. Malenovský og E. Levits samt dommerne E. Juhász, A. Borg Barthet, D. Šváby (refererende dommer), K. Jürimäe, C. Lycourgos og M. Vilaras,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: fuldmægtig V. Giacobbo-Peyronnel,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 24. april 2017,

efter at der er afgivet indlæg af:

– Uber France SAS ved avocats Y. Chevalier, Y. Boubacir og H. Calvet,

– Nabil Bensalem ved avocat T. Ismi-Nedjadi,

– den franske regering ved D. Colas og R. Coesme, som befuldmægtigede,

* Processprog: fransk.

– den estiske regering ved N. Grünberg, som befuldmægtiget,

– den nederlandske regering ved H. Stergiou og M. Bulterman, som befuldmægtigede,

– den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,

– den finske regering ved S. Hartikainen, som befuldmægtiget,

– Europa-Kommissionen ved H. Tserepa-Lacombe, J. Hottiaux, Y.G. Marinova, G. Braga da Cruz og F. Wilman, som befuldmægtigede,

– EFTA-Tilsynsmyndigheden ved C. Zatschler, Ø. Bø, M.L. Hakkebo og C. Perrin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 4. juli 2017,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1 og artikel 8, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/34/EF af 22. juni 1998 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester (EFT 1998, L 204, s. 37), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/48/EF af 20. juli 1998 (EFT 1998, L 217, s. 18) (herefter »direktiv 98/34«), og af artikel 2, stk. 2, litra d), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked (EUT 2006, L 376, s. 36).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en sag indledt ved direkte stævning med civil part for en ret i første instans i strafferetlige sager mod Uber France SAS for ulovligt at indrette et system, hvorved ikke-erhvervsdrivende chauffører, som anvender deres egne køretøjer, sættes i forbindelse med personer, som ønsker at foretage en køretur i byområder.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 98/34

3 Artikel 1, nr. 2), 5), 11) og 12), i direktiv 98/34 bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

[…]

2) »tjeneste«: enhver tjeneste i informationssamfundet, dvs. enhver tjeneste, der normalt ydes mod betaling, og som teleformidles ad elektronisk vej på individuel anmodning fra en tjenestemodtager.

Med henblik på denne definition forstås ved:

– »teleformidling«: at en tjeneste ydes, uden at parterne er til stede samtidig

– »ad elektronisk vej«: at en tjeneste fra afsendelsesstedet sendes og på bestemmelsesstedet modtages ved hjælp af elektronisk databehandlingsudstyr (herunder digital komprimering) og datalagringsudstyr, og som udelukkende sendes, rutes og modtages via tråd, radio, optiske midler eller andre elektromagnetiske midler

– »på individuel anmodning fra en tjenestemodtager«: at en tjeneste ydes ved transmission af data på individuel anmodning.

En vejledende liste over tjenester, der ikke er omfattet af denne definition, findes i bilag V.

[…]

5) »forskrift vedrørende tjenester«: et krav af generel karakter vedrørende adgang til at optage og udøve virksomhed i forbindelse med tjenester, der er omhandlet i denne artikels nr. 2, navnlig bestemmelser vedrørende tjenesteyderen, tjenesterne og tjenestemodtageren, dog undtaget forskrifter, der ikke specifikt tager sigte på de i samme nr. definerede tjenester.

[…]

Med henblik på denne definition

– anses en forskrift for specifikt at tage sigte på informationssamfundets tjenester, når det af begrundelsen og de dispositive bestemmelser fremgår, at den i sin helhed eller i visse enkelte bestemmelser har specifikt til hensigt og formål at give forskrifter for disse tjenester på eksplicit og målrettet måde

– anses en forskrift ikke for specifikt at tage sigte på informationssamfundets tjenester, når den kun indirekte eller tilfældigt vedrører disse tjenester.

[…]

11) »teknisk forskrift«: en teknisk specifikation eller et andet krav eller en forskrift vedrørende tjenester, herunder de administrative bestemmelser, der gælder herfor, som retligt eller faktisk skal overholdes ved markedsføring, levering eller anvendelse af en tjeneste, eller etablering af en operatør af tjenester i en medlemsstat eller i en væsentlig del af denne stat, samt medlemsstaternes love og administrative bestemmelser vedrørende forbud mod fremstilling, import, markedsføring eller anvendelse af et produkt eller forbud mod levering eller anvendelse af en tjeneste eller mod, at en tjenesteyder etablerer sig, jf. dog artikel 10

[…]

12) »udkast til teknisk forskrift«: en tekst til en teknisk specifikation eller et andet krav eller en forskrift vedrørende tjenester, herunder administrative bestemmelser, der er udarbejdet med henblik på at vedtage den eller senere få den vedtaget som en teknisk forskrift, og som befinder sig på et forberedende stadium, hvor det stadig er muligt at foretage væsentlige ændringer.

[…]«

4 Dette direktivs artikel 8, stk. 1, første afsnit, bestemmer:

»Med forbehold af artikel 10 sender medlemsstaterne straks Kommissionen ethvert udkast til teknisk forskrift, medmindre der er tale om en almindelig gengivelse af en international eller europæisk standard, i hvilket tilfælde det vil være tilstrækkeligt at oplyse herom. De meddeler ligeledes Kommissionen grundene til, at det er nødvendigt at indføre en sådan teknisk forskrift, medmindre disse grunde allerede fremgår af udkastet.«

5 I overensstemmelse med artikel 10 og 11 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2015/1535 af 9. september 2015 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester (EUT 2015, L 241, s. 1) blev direktiv 98/34 ophævet den 7. oktober 2015.

Direktiv 2006/123

6 Ifølge 21. betragtning til direktiv 2006/123 »[bør] [t]ransporttjenester, herunder bytransport, hyrevogns- og ambulancekørsel og havnetjenester, […] udelukkes fra dette direktivs anvendelsesområde«.

7 Artikel 2, stk. 2, litra d), i direktiv 2006/123 bestemmer, at direktivet ikke finder anvendelse på tjenesteydelser på transportområdet, herunder havnetjenester, der falder ind under EF-traktatens afsnit V, som nu er blevet til afsnit VI i EUF-traktatens tredje del.

Fransk ret

8 Loi nº 2014-1104 du 1er octobre 2014 relative aux taxis et aux voitures de transport avec chauffeur (lov nr. 2014-1104 af 1.10.2014 om taxikørsel og chaufførtransport) (JORF af 2.10.2014, s. 15938) indførte en artikel L. 3124-13 i code des transports (lov om transport), som har følgende ordlyd:

»Den, der indretter et system, som skaber forbindelse mellem kunder og personer, som udøver de i artikel L. 3120-1 omhandlede aktiviteter [dvs. persontransportydelser mod vederlag med køretøjer med færre end ti pladser, bortset fra offentlig kollektiv transport og privat persontransport,] uden at være en transportvirksomhed, der kan udføre lejlighedsvis kørsel som omhandlet i kapitel II i denne bogs afsnit I, taxa, motordrevne køretøj med to eller tre hjul eller transportkøretøj med chauffør som omhandlet i dette afsnit, straffes med fængsel i to år og en bøde på 300 000 EUR.

Juridiske personer, der ifalder strafferetligt ansvar for den i denne artikel omhandlede overtrædelse, kan ud over bøden i henhold til bestemmelserne i artikel 131-38 i code pénal (lov om straf) pålægges straf som fastsat i samme lovs artikel 131-39, nr. 2-9. Det i samme artikel 131-39, nr. 2, nævnte forbud vedrører den aktivitet, med henblik på hvilken overtrædelsen er blevet begået. De sanktioner, der er fastsat i den nævnte artikels nr. 2-7, kan kun fastsættes for et tidsrum af højst fem år.«

9 Artikel 131-39, nr. 2-9, i lov om straf fastsætter:

»Når det er bestemt ved lov, kan juridiske personer for en forbrydelse eller overtrædelse pålægges en eller flere af følgende sanktioner:

[…]

2° forbud, tidsubegrænset eller i højst fem år, mod direkte eller indirekte at udøve en eller flere erhvervsmæssige eller sociale aktiviteter

3° anbringelse under retsligt tilsyn i højst fem år

4° lukning, tidsubegrænset eller i højst fem år, af forretningssteder eller af en eller flere af virksomhedens forretningssteder, som har tjent til at begå de strafbare handlinger

5° udelukkelse, tidsubegrænset eller i højst fem år, fra offentlige udbud

6° forbud, tidsubegrænset eller i højst fem år, mod at udbyde værdipapirer til offentligheden eller mod at tillade værdipapirer i den juridiske person til forhandlinger på et reguleret marked

7° forbud, tidsubegrænset eller i højst fem år, mod at udstede andre checks end sådanne, der gør det muligt for trassenten at hæve penge hos trassaten eller sådanne personer, der er certificeret, eller mod at anvende betalingskort

8° konfiskation under de betingelser og efter de fremgangsmåder, der er fastsat i artikel 131-21

9° offentliggørelse eller udbredelse af afgørelsen enten i trykte medier eller ved ethvert elektronisk kommunikationsmiddel til offentligheden.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

10 Uber France leverer ved hjælp af en applikation til en smartphone en tjeneste benævnt »Uber Pop«, hvorved selskabet sætter ikke-erhvervsdrivende chauffører, som anvender egne køretøjer, i forbindelse med personer, som ønsker at foretage en køretur i byområder. I forbindelse med den tjeneste, der leveres ved hjælp applikationen, fastsætter selskabet, således som tribunal de grande instance de Lille (retten i første instans i Lille, Frankrig) har anført i forelæggelsesafgørelsen, tarifferne, opkræver prisen for hver tur hos kunden og overfører dernæst en del af denne til den ikke-erhvervsdrivende chauffør af køretøjet samt udsteder regninger.

11 Uber France retsforfølges ved den nævnte ret, som skal behandle sagen indledt ved direkte stævning af den civile part, Nabil Bensalem, for følgende forhold: for det første vildledende handelspraksis fra den 2. februar og den 10. juni 2014, for det andet medvirken til ulovlig udøvelse af taxivirksomhed fra den 10. juni 2014 og for det tredje ulovlig organisering af et system til at sætte kunder i forbindelse med personer, som mod vederlag transporterer personer i køretøjer med færre end ti pladser, fra den 1. oktober 2014.

12 Ved dom af 17. marts 2016 kendte tribunal de grande instance de Lille (retten i første instans i Lille) Uber France skyldig i vildledende handelspraksis og frifandt selskabet for påstanden om medvirken til ulovlig udøvelse af taxivirksomhed.

13 Hvad angik påstanden om ulovlig organisering af et system til at sætte kunder i forbindelse med ikke-erhvervsdrivende chauffører, der er strafbart i henhold til artikel L. 3124-13 i lov om transport, var retten i tvivl om, hvorvidt denne bestemmelse skulle anses for at udgøre en »forskrift vedrørende tjenester« i informationssamfundet som omhandlet i artikel 1, nr. 5), i direktiv 98/34, hvis manglende meddelelse i overensstemmelse med sidstnævnte direktivs artikel 8, stk. 1, medfører, at den ikke kan gøres gældende over for borgerne, eller snarere en forskrift vedrørende »tjenesteydelser på transportområdet« som omhandlet i artikel 2, stk. 2, litra d), i direktiv 2006/123.

14 Under disse omstændigheder har tribunal de grande instance de Lille (retten i første instans i Lille) besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Indfører artikel L. 3124-13 i code des transports (lov om transport), der er indført ved lov nr. 2014-1104 af 1. oktober 2014 om taxikørsel og chaufførtransport, en ny[, ikke underforstået] teknisk […] forskrift, der vedrører en eller flere tjenester i informationssamfundet som omhandlet i direktiv 98/34[…], hvorefter det er et krav, at der skal gives forudgående meddelelse om en sådan forskrift til Europa-Kommissionen i henhold til dette direktivs artikel 8, eller er den nævnte forskrift omfattet af direktiv 2006/123, hvorefter dette direktiv i henhold dets artikel 2, [stk. 2,] litra d), ikke omfatter transportvirksomhed?

Såfremt spørgsmålets første del besvares bekræftende, medfører den omstændighed, at meddelelsespligten i […] artikel 8 [i direktiv 98/34] ikke er blevet overholdt, [da,] at artikel L. 3124-13 i code des transports ikke kan gøres gældende over for borgerne?«

Om det præjudicielle spørgsmål

15 Med den første del af spørgsmålet ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 1 i direktiv 98/34 og artikel 2, stk. 2, litra d), i direktiv 2006/123 skal fortolkes således, at en national lovgivning, der strafferetligt sanktionerer det forhold at indrette et system til at sætte kunder i forbindelse med personer, som mod vederlag leverer persontransportydelser med køretøjer med færre end ti pladser uden at have godkendelse dertil, skal kvalificeres som en forskrift for informationssamfundets tjenester, som er underlagt den forpligtelse til at give forudgående meddelelse til Kommissionen, der er fastsat i artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 98/34, eller om en sådan lovgivning derimod vedrører en tjenesteydelse på transportområdet, der er udelukket fra anvendelsesområdet for direktiv 98/34 og fra anvendelsesområdet for direktiv 2006/123.

16 Indledningsvis bemærkes, at den i hovedsagen omhandlede lovgivning sanktionerer det forhold at indrette et system til at sætte kunder i forbindelse med personer, som uden godkendelse leverer persontransportydelser, med straffe af strafferetlig art såsom fængsel, bøde, forbud mod at udøve erhvervsmæssig eller social aktivitet, lukning af virksomhedens forretningssteder og konfiskation.

17 I tvisten i hovedsagen består den omhandlede tjeneste i ved hjælp af en applikation til en smartphone og mod betaling at sætte ikke-erhvervsdrivende chauffører i forbindelse med personer, som ønsker at foretage en køretur i byområder, og inden for rammerne af hvilken tjenesteyderen, der leverer den nævnte ydelse, således som der er blevet redegjort for i nærværende doms præmis 10, fastsætter tarifferne, opkræver prisen for hver tur hos kunden og dernæst overfører en del af denne pris til den ikke-erhvervsdrivende chauffør af køretøjet samt udsteder regninger.

18 Domstolen har i en præjudiciel sag i forbindelse med en civilretlig tvist haft lejlighed til i dom af 20. december 2017, Asociación Profesional Elite Taxi (C-434/15, EU:C:2017:981), at præcisere den retlige kvalifikation af en sådan tjeneste, henset til EU-retten.

19 Domstolen har således indledningsvis fastslået, at en formidlingstjeneste, som gør det muligt ved hjælp af en applikation til en smartphone at sende oplysninger om reservation af en transportydelse mellem passageren og den ikke-erhvervsdrivende chauffør, der anvender sit eget køretøj, og som foretager befordringen, i princippet opfylder kriterierne, der gør det muligt at kvalificere denne som en »tjeneste i informationssamfundet« som omhandlet i artikel 1, nr. 2), i direktiv 98/34 (dom af 20.12.2017, Asociación Profesional Elite Taxi, C-434/15, EU:C:2017:981, præmis 35).

20 Domstolen anførte imidlertid, at den formidlingstjeneste, der var omhandlet i den sag, der gav anledning til den nævnte dom, ikke blot var en formidlingstjeneste, som bestod i, at ikke-erhvervsdrivende chauffører, som anvender deres eget køretøj – ved hjælp af en applikation til en

smartphone – sattes i forbindelse med en person, som ønskede at foretage en køretur i et byområde (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Asociación Profesional Elite Taxi, C-434/15, EU:C:2017:981, præmis 37).

21 I denne henseende konstaterede Domstolen, at den formidlingstjeneste, som det pågældende selskab leverede, var uadskilleligt forbundet med det tilbud om individuelle bytransporttjenester, det havde skabt, henset til for det første det forhold, at selskabet stillede en applikation til rådighed, uden hvilken disse chauffører ikke ville levere transportydelser, og uden hvilken de personer, som ønskede at foretage en køretur i et byområde, ikke ville benytte sig af disse chaufførers tjenesteydelser, og for det andet det forhold, at det nævnte selskab udøvede en afgørende indflydelse på betingelserne for sådanne chaufførers ydelse, bl.a. ved at fastsætte en maksimalpris for turen, ved at opkræve denne pris hos kunden, inden det betalte en del heraf til den ikke-erhvervsdrivende chauffør, og ved at udøve en vis kontrol med kvaliteten af køretøjerne og af chaufførerne samt med chaufførernes optræden, idet chaufførerne på grundlag af denne kontrol i givet fald kunne ekskluderes (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Asociación Profesional Elite Taxi, C-434/15, EU:C:2017:981, præmis 38 og 39).

22 Domstolen konkluderede på grundlag af disse omstændigheder, at den i den nævnte sag omhandlede formidlingstjeneste skulle anses for at udgøre en integrerende del af en samlet tjeneste, hvor hovedelementet var en transportydelse, og derfor ikke kunne kvalificeres som en »tjeneste i informationssamfundet« som omhandlet i artikel 1, nr. 2), i direktiv 98/34, men som en »tjenesteydelse på transportområdet« som omhandlet i artikel 2, stk. 2, litra d), i direktiv 2006/123 (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Asociación Profesional Elite Taxi, C-434/15, EU:C:2017:981, præmis 40).

23 Domstolen udledte navnlig deraf, at denne formidlingstjeneste ikke var reguleret af direktiv 2006/123, eftersom tjenesteydelserne på transportområdet i henhold til dette direktivs artikel 2, stk. 2, litra d), er blandt de tjenesteydelser, der udtrykkeligt er udelukket fra dette direktivs anvendelsesområde (jf. i denne retning dom af 20.12.2017, Asociación Profesional Elite Taxi, C-434/15, EU:C:2017:981, præmis 43).

24 Denne konklusion gælder af de samme grunde med hensyn til den i hovedsagen omhandlede formidlingstjeneste, eftersom det fremgår af de oplysninger, som Domstolen råder over, at denne tjenesteydelse ikke adskiller sig væsentligt fra den, der er beskrevet i nærværende doms præmis 21, hvilket det dog tilkommer den forelæggende ret at efterprøve.

25 Med forbehold for denne efterprøvelse kan en lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der er blevet gjort gældende inden for rammerne af en straffesag indledt mod det selskab, der leverer den nævnte formidlingstjeneste, således ikke henhøre under direktiv 2006/123.

26 Det følger heraf, at denne lovgivning ikke kan kvalificeres som en forskrift for informationssamfundets tjenester som omhandlet i artikel 1 i direktiv 98/34, og at den således ikke er underlagt den forpligtelse til forudgående meddelelse til Kommissionen, der er fastsat i dette direktivs artikel 8, stk. 1, første afsnit.

27 Henset til ovenstående betragtninger skal den første del af det forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 1 i direktiv 98/34 og artikel 2, stk. 2, litra d), i direktiv 2006/123 skal fortolkes således, at en national lovgivning, der strafferetligt sanktionerer det forhold at indrette et system til at sætte kunder i forbindelse med personer, som mod vederlag leverer persontransportydelser med køretøjer med færre end ti pladser uden at have godkendelse dertil, vedrører en »tjenesteydelse på transportområdet«, i det omfang den finder anvendelse på en formidlingstjeneste leveret ved hjælp af en applikation til en smartphone, og som udgør en integrerende del af en samlet tjeneste, hvor hovedelementet er transportydelsen. En sådan tjenesteydelse er udelukket fra disse direktivers anvendelsesområde.

28 Henset til det svar, der er givet på den første del af spørgsmålet, er det ufornødent at besvare den anden del af dette, som vedrører det tilfælde, at en sådan lovgivning, i det omfang den finder anvendelse på en tjeneste som den i hovedsagen omhandlede, skulle have været genstand for en meddelelse i overensstemmelse med artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 98/34.

Sagsomkostninger

29 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 1 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/34/EF af 22. juni 1998 om en informationsprocedure med hensyn til tekniske standarder og forskrifter samt forskrifter for informationssamfundets tjenester, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 98/48/EF af 20. juli 1998, og artikel 2, stk. 2, litra d), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/123/EF af 12. december 2006 om tjenesteydelser i det indre marked skal fortolkes således, at en national lovgivning, der strafferetligt sanktionerer det forhold at indrette et system til at sætte kunder i forbindelse med personer, som mod vederlag leverer persontransportydelser med køretøjer med færre end ti pladser uden at have godkendelse dertil, vedrører en »tjenesteydelse på transportområdet«, for så vidt som den finder anvendelse på en formidlingstjeneste leveret ved hjælp af en applikation til en smartphone, og som udgør en integrerende del af en samlet tjeneste, hvor hovedelementet er transportydelsen. En sådan tjenesteydelse er udelukket fra disse direktivers anvendelsesområde.

Underskrifter